

www.hemsirelikegitiminingelecegi.com

Hemşirelik Eğitiminin Geleceği Sempozyumu 3: Pandemi Sürecinde Eğitimi İyileştirme Yaklaşımları

Bildiri Kitabı

27-29 Eylül

2021

SB-31 HEMŞİRELİĞİN TEMEL UYGULAMALARI EĞİTİMİNİ LABORATUVAR ORTAMI YERİNE UZAKTAN EĞİTİMLE YÜRÜTMEK: COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE BİR ÖRNEK

Ayşenur DAYAN, Sibel NARGİZ KOŞUCU, Arife ALTIN ÇETİN, Hakan KURNAZ, Ayla GÜRSOY

Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Antalya, Turkey

Bu makalenin amacı Hemşirelik Esasları dersinin teorik ve laboratuvar uygulamalarının uzaktan eğitim ile gerçekleştirilmesinde kullanılan bir eğitim yaklaşımının sonuçlarının aktarılmasıdır.

COVID-19 Pandemisi nedeniyle olumsuz etkilenen sektörlerden biri de eğitimidir. Özellikle kuramsal ve uygulamalı öğretimi kapsayan hemşirelik eğitimi bu süreçten önemli ölçüde etkilenmiştir. Bu süreçte bölümümüz 2020-2021 eğitim- öğretim yılı uzaktan eğitim şeklinde yürütülmüştür. Hemşirelik Esasları dersi, süresi azaltılmadan, teorik kısmı ters yüz eğitim, çevrim içi sunu ve video kayıtları ile konu anlatımı şeklinde gerçekleştirilmiştir. Dersin laboratuvar uygulamaları, çevrim içi olarak, uygulama kontrol listeleri eşliğinde video gösterimi, soru cevap ve tartışma şeklinde yürütülmüştür. Uygulamaların pekiştirilmesi için tekrar izleyebilecekleri olanaklar üniversitenin öğrenme yönetim sistemine kaydedilmiştir. Dersin teorik kısmı çevrimiçi sınav yapılarak değerlendirilmiştir. Laboratuvar uygulamalarının değerlendirilmesinde ise öğrencilerin ev ortamında gerçekleştirebileceği uygulamalar seçilerek kendilerine bildirilmiş ve öğrenciler uygulamayı gerçekleştirmeden önce bilgilendirilmiş onamları alınmıştır. Öğrenciler, uygulamaları evde yaparak video olarak kaydetmişlerdir. Laboratuvar ödevi/sınavı sonrasında video kayıtları olumlu, hatalı ve eksik uygulamalar yönünden çevrimiçi görüşme yapılarak öğrenciler ile birlikte değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım (değerlendirme oturumları) ile uzaktan eğitimin getirdiği sınırlılıklardan biri olan eğitmen- öğrenci arasındaki etkileşim yetersizliğinin azaldığı görülmüştür. Ayrıca öğrencinin hatalı ve eksik uygulamalarını fark etmesini, zayıf ve güçlü olduğu uygulama basamaklarını görebilmesini sağlamış, motivasyonlarının ve memnuniyet oranlarının arttığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin Hemşirelik Esasları dersine katılımının %70-100, dersten memnuniyetinin % 89, başarı oranının ise % 80 olduğu tespit edilmiştir.

Pandemi dönemindeki zorunlu uzaktan eğitimde Hemşirelik Esasları dersinin etkili ve etkin bir şekilde yürütülmesi için öğrenci etkileşimi, katılımı ve motivasyonu önemlidir. Bu bağlamda dersin yürütülmesinde laboratuvar uygulamalarının video gösterimi ile çevrim içi ders yapılmasının, tekrar izleyebilmeleri için kaynakların temin edilmesinin, öğrencilerin değerlendirmesinde yaptığı uygulamaları video kaydına almasının ve bu kayıtların öğretim elemanı ile birlikte değerlendirilmesinin öğrencilerin derse katılımını, başarısını ve memnuniyetini arttırdığı görülmektedir. Bu yaklaşımın uzaktan eğitimin getirdiği, öğrenciyle etkileşim sınırlılığını azaltmasına önemli katkı sağlamıştır. Bu doğrultuda uzaktan eğitim sürecinde kullanılmasının, öğrencilerin yaptıkları uygulama videolarının ve değerlendirme oturumlarının yüz yüze eğitimde de kullanılmasının öğrencilerin başarısına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

uzaktan eğitim, hemşirelik eğitimi, hemşirelik esasları, laboratuvar uygulamaları

HEMŞİRELİĞİN TEMEL UYGULAMALARI EĞİTİMİNİ LABORATUVAR ORTAMI YERİNE UZAKTAN EĞİTİMLE YÜRÜTMEK: COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE BİR ÖRNEK

Ayşenur Dayan¹, Sibel Nargiz Koşucu¹, Arife Altın Çetin¹, Hakan Kurnaz¹,
Ayla Gürsoy¹

¹ Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Antalya Bilim Üniversitesi, Antalya

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Hemşirelik Esasları dersinin teorik ve laboratuvar uygulamalarının uzaktan eğitim ile yürütülmesinde kullanılan bir eğitim yaklaşımının sonuçlarının aktarılmasıdır. Covid-19 pandemisi nedeniyle olumsuz etkilenen sektörlerden biri de eğitimidir. Özellikle kuramsal ve uygulamalı öğretimi kapsayan hemşirelik eğitimi bu süreçten önemli ölçüde etkilenmiştir. Bu süreçte bölümümüz 2020-2021 eğitim-öğretim yılını uzaktan eğitimle yürüttü. Hemşirelik Esasları dersi, süresi azaltılmadan, teorik kısmı ters yüz eğitim, çevrim içi sunu ve video kayıtları ile konu anlatımı şeklinde gerçekleştirildi. Dersin laboratuvar uygulamaları ise, çevrim içi olarak, uygulama kontrol listeleri eşliğinde video gösterimi, soru cevap ve tartışma şeklinde yürütüldü. Dersin teorik kısmı çevrimiçi sınav yapılarak değerlendirildi. Laboratuvar uygulamalarının değerlendirilmesinde öğrencilerin ev ortamında gerçekleştirebileceği uygulamalar seçilerek öğrencilere bildirildi ve uygulamayı gerçekleştirmeden önce bilgilendirilmiş onamları alındı. Öğrenciler, uygulamaları evde yaparak video olarak kaydettirler. Bu kayıtlar daha sonra olumlu, hatalı ve eksik uygulamalar yönünden çevrimiçi görüşme yapılarak öğrenciler ile birlikte değerlendirildi. Bu yaklaşım (değerlendirme oturumları) ile uzaktan eğitimin getirdiği sınırlılıklardan biri olan öğretmen-öğrenci arasındaki etkileşim yetersizliğinin azaltılması hedeflendi. Ayrıca öğrencinin hatalı ve eksik uygulamalarını fark etmesini, zayıf ve güçlü olduğu uygulama basamaklarını görebilmesini sağladığı, motivasyonlarının ve memnuniyet oranların olumlu şekilde etkilendiği gözlemlendi. Öğrencilerin Hemşirelik Esasları dersine katılımının %70-100, dersten memnuniyetinin % 89, başarı oranının ise % 80 olduğu tespit edildi. Pandemi dönemindeki zorunlu uzaktan eğitimde Hemşirelik Esasları dersinin etkin bir şekilde yürütülmesi için öğrenci etkileşimi, katılımı ve motivasyonu önemlidir. Bu bağlamda dersin yürütülmesinde laboratuvar uygulamalarının video gösterimi ile çevrim içi ders yapılmasının, tekrar izleyebilmeleri için kaynakların temin edilmesinin, öğrencilerin değerlendirmesinde yaptığı uygulamaları video kaydına almasının ve bu kayıtların öğretim elemanı ile birlikte değerlendirilmesinin öğrencilerin derse katılımını başarısını ve memnuniyetini arttırdığı görülmektedir. Bu yaklaşım uzaktan eğitimin getirdiği, öğrenciyle etkileşim sınırlılığın azalmasına önemli katkı sağlamıştır. Bu doğrultuda uzaktan eğitim sürecinde kullanılmasının, öğrencilerin yaptıkları uygulama videolarının ve değerlendirme oturumlarının yüz yüze eğitimde de kullanılmasının öğrencilerin başarısına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, hemşirelik eğitimi, hemşirelik esasları, laboratuvar uygulamaları

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel bir salgın olarak adlandırılan Covid-19, birçok faaliyetin durdurulmasını ya da askıya alınmasını gerektirmiştir (WHO, 2020). Ülkemizde de ilk vakanın görülmesinin hemen ardından üniversitelerde yüz yüze olan eğitim durdurulmuş ve uzaktan eğitim sürecine geçilmiştir. Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), 13 Mart 2020 tarihinde yayınladığı bilgi notuyla uzaktan eğitime ilişkin kararları açıklamıştır. Bu bağlamda "7. Uzaktan öğretimle ilgili usul ve esaslara göre açılmış, hâlihazırda uzaktan eğitimle yürütülmekte olan programların, uygulamalı ve yüz yüze eğitimleri hariç olmak üzere, eğitimlerine devam etmesine" karar verilmiştir (YÖK, 2020, s. 1). Daha

**HEMŞİRELİK EĞİTİMİNİN GELECEĞİ SEMPOZYUMU 3:
PANDEMİ SÜRECİNDE EĞİTİMİ İYİLEŞTİRME YAKLAŞIMLARI
27-29 EYLÜL 2021, ONLINE**

önceden tahmin edilemeyen Covid-19 salgınının eğitim-öğretim faaliyetlerine olumsuz etkilerinin en aza indirgenmesi adına çeşitli önlem arayışları içine girilmiştir.

Böylece uzaktan eğitim, özellikle salgın sürecinde gündeme gelen ve yaygın olarak kullanılan yöntem olarak karşımıza çıkmıştır. Üniversiteler olanakları ölçüsünde çevrimiçi/senkron, çevrimiçi/ asenkron ya da hibrit şekilde eğitimlerini sürdürmüşlerdir. Bu süreçte uzaktan eğitime eğitici ve öğrenciler uyum sağlamaya çalışmış ve teknik, psikolojik, sosyal birçok sorunla karşılaşmıştır. Özellikle uygulamalı eğitimler olumsuz etkilenmiştir (Rapanta vd., 2020; Karadağ ve Yücel, 2020).

Hemşirelik eğitiminde amaç, öğrencilerin bilgi, beceri ve tutuma yönelik yeterli kazanmalarını sağlamaktır (HUÇEP 2014). Bu nedenle, hemşirelik eğitimi öğrencilere belirtilen rolleri kazandıracak yeterlilikte bilişsel, duyuşsal ve psikomotor öğrenme alanlarını kapsayan bir eğitim sistemini ve yenilikçi uygulamaların kullanılmasını gerektirmektedir (Göriş, Bilgi, Bayındır, 2012). Hemşirelik Esasları Dersi; Hemşirelik Fakülteleri, Sağlık Bilimleri Fakülteleri ve Sağlık Yüksekokulları Hemşirelik Lisans Programı kapsamında birinci sınıf eğitim planında yer alan bir derstir. Bu ders öğrenciye hasta bakım ile ilgili temel kavramları, ilke ve uygulamaları öğretmeyi, evde ve sağlık kurumlarında sağlıklı ve hasta bireye bakım verebilecek gerekli bilgi ve beceriye sahip hemşireler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Hemşirelik Esasları Çalıştay, 2015). Hemşirelik Esasları Dersi kapsamında psikomotor beceri geliştirme süreci, dersin teorik içeriğinin sınıfta anlatımını takiben gösteri yöntemi ile anlatımın tekrarını, ardından beceri laboratuvarlarında uygulamalı çalışmaları içermekte, daha sonra ise öğrenilen beceriler hastanede klinik uygulamalar ile pekiştirilmektedir.

Hemşirelik eğitimi derslerinin bilgi ile beraber uygulama içermesi, hemşire adaylarının uygulama becerisi kazanmasını gerektirmektedir. Uzaktan eğitim sürecinin hemşirelik birinci sınıf öğrencilerine temel hemşirelik uygulamalarından oluşan psikomotor becerilerin öğretimi olumsuz etkilediğini, hemşirelik ve insan bakım felsefesinin öğretildiği duyuşsal boyuttaki öğretimin ise çevrimiçi ortamda kısıtlı kaldığı belirtilmektedir (Hemşirelik Esasları Çalıştay, 2021).

Bu dönemde üniversitemiz ve paralelinde hemşirelik lisans programı da eğitimini çevrimiçi olarak sürdürdü. Bu nedenle Hemşirelik Esasları dersinin hem teorik dersleri hem de laboratuvar uygulamaları uzaktan eğitimle yürütüldü. Teorik derslerin tamamı tek sınıf grup olarak çevrimiçi ve eş zamanlı yürütüldü. Laboratuvar uygulamaları için 20'şer kişilik üç grup oluşturuldu. Laboratuvar dersleri öncesi uygulama kontrol listeleri işlem basamakları üniversite Öğrenme Yönetim Sistemi'nden (ÖYS) erişebileceği şekilde öğrencilere gönderildi. Bu sayede öğrenciye o hafta laboratuvar dersinde öğreneceği uygulama için ders öncesinde hazırlık yapma olanağı verildi. Her gruba laboratuvar derslerinde teorik derste işlenen konu ile paralel olacak şekilde işlem basamaklar çevrimiçi power point sunusu ile anlatıldı ve çevrimiçi videolarla tekrarlandı. Bu videolar öğrencilerin kaynak olarak kullandığı kitaba (kaynak numarası ekleyelim buraya lütfen) yönelik hazırlanan videolardan seçildi. Ancak uygulamalara yönelik uygulama basamaklarını görmesi açısından farklı videolar izletildi ve bu uygulamanın doğru yapıp yapılmadığına, hemşirenin tutumuna ve işlem basamaklarının sırasının uygunluğuna yönelik sınıf için tartışma ortamı oluşturuldu.

Laboratuvar dersi değerlendirmesi için öğrencilere her iki dönemde de iki sınav yapıldı. Sınav öncesi derslerde kullanılan tüm videolar ÖYS'de öğrenciler tarafından tekrar izlenebilir hale getirildi. Ayrıca öğretim elemanları tarafından sınavın uygulanma şekline ilişkin ilişkin eğitim düzenlendi. Bu eğitimlerde sınavda öğrencilerden neler beklenildiği, hangi uygulamalarda hangi basamaklara önem verildiği açıklandı. Yanı sıra öğrencilere sınav için hazırlayacakları videolarda dikkat etmeleri gereken mahremiyet ilkeleri açıklandı. Öğretim elemanlarının sınav için hazırlanan videoları öğrencinin izni olmadan kullanılmayacağını, öğrencinin de videoyu dersin değerlendirilmesi amacıyla çekmeyi kabul ettiğini açıklayan metin dersin öğretim elemanları ve her öğrenci tarafından imzalandı ve öğrencilere e-posta ile yollandı.

Güz dönemi birinci laboratuvar sınavı için öğrenciler rastgele 10 gruba ayrıldı. Öğrencilerin ev ortamlarında yapabilecekleri uygulamalar öğretim elemanları tarafından belirlendi. Her gruptan bir uygulama yapması ve video kaydı alması istendi. Birinci sınav için uygulamalar; el yıkama uygulaması, hastaya supine pozisyonunun verilmesi, hastaya lateral pozisyon verilmesi, steril eldiven giyme ve çıkarma, hastayı yataktan kaldırıp sandalyeye oturtma, bilinçli hastada ağız bakımı, ortopne

**HEMŞİRELİK EĞİTİMİNİN GELECEĞİ SEMPOZYUMU 3:
PANDEMİ SÜRECİNDE EĞİTİMİ İYİLEŞTİRME YAKLAŞIMLARI
27-29 EYLÜL 2021, ONLINE**

pozisyonun verilmesi, steril alana steril malzeme bırakılması, hastanın yataktan kaldırılıp dolaştırılması, yatak içinde kaymış hastanın yatak başucuna çekilmesinden oluşmaktaydı. İkinci laboratuvar sınavı ise; radial arterden nabızın ve solunumun değerlendirilmesi, göze ilaç uygulaması, termofor uygulaması, intramusküler enjeksiyon uygulaması (*ventrogluteal bölge*), kulağa ilaç uygulaması, intradermal ilaç uygulaması (*ön kolun iç yüzü*), vücut sıcaklığının oral yol ile ölçülmesi, apikal nabızın ölçülmesi, buruna ilaç uygulamalarını içerdi. Öğrenciler gerekli durumlarda aile bireylerine ve yakınlarına uygulama yaptı. Uygulama için yardım alamayacağını belirten öğrencilerin uygulaması değiştirildi ya da öneriler sunuldu. İnvaziv uygulamalar için öğrencilere yastık, oyuncak bebek gibi öneriler sunuldu. Öğrenciler kendi uygulamalarını çektikleri videoları değerlendirme süreci için ÖYS'ne sistemine yüklediler. Öğrencilerin videoları daha öncesinden belirlenen ve öğrencilerle de sınav öncesinde paylaşılan beceri listesinde her basamağın karşısında yer alan puana göre değerlendirildi. Toplamda 100 puan üzerinden değerlendirilen öğrencinin puanını; beceri listesine uygunluk toplam puanının %90 ını, %10 luk puanı da öğrencinin video kaydındaki tutum, davranış ve iletişimini oluşturdu. Öğretim elemanları tarafından videosu değerlendirilen öğrencinin, uygulamaya yönelik gözlenen eksikleri belirlendi ve öğrenciye bu konuda geri dönüş sağlandı. Bu yaklaşımda amaçlanan uzaktan eğitimde, öğrenciyle etkileşim sınırlılığını azaltmak ve bu etkileşimle ödev sonrası verilmek istenen kazanımın tamamlamaktı.

2020-2021 bahar döneminde Hemşirelik Esasları-II dersi için yine laboratuvar ders ve uygulamaları beceri listesinin dersten önce verilmesi, canlı ders içinde ilgili eğitim videosunun izlenmesi, işlemlere yönelik bazı malzemelerin (enjektör, besleme enjektörü, nazogastrik sonda, foley kateter, üç yollu musluk ve branül) öğrencilere gösterilmesi ile uygulamalar anlatıldı. Hemşirelik Esasları-II dersinin uygulamaları Hemşirelik Esasları-I dersine göre daha invaziv ve girişimsel uygulamalar içermekteydi. Bu sebeple 1.laboratuvar sınavı için öğretim elemanları tarafından ev ortamında uygulanabilecek invaziv olmayan uygulamalardan seçildi. Öğrenciler bu sınav için 3 gruba ayrıldılar. Her grubun sorumlu olduğu uygulama farklı idi. Bu uygulamalar; intravenöz sıvı tedavisini başlatma uygulaması derin solunum ve öksürük egzersizi intravenöz solüsyon torbasını değiştirme olarak belirlenmişti. Öğrencilerden belirlenen uygulamaları yine evde video çekerek yapmaları ve videonun öğretim elemanına gönderilmesi beklendi. Değerlendirme aşamasında yine %90 basamağına uygunluk %10 öğrencinin tutum ve davranışı yer alıyordu.

Hemşirelik Esasları-II dersi kapsamında yapılan 2.laboratuvar sınavı içinde 15 uygulamanın yer aldığı sözlü sınav olarak planlandı. Öğrencilerin bekleme sürelerinin uzun olmaması için dört gruba bölündüler ve her gruba farklı bir sınav saati verildi. Bu sınav kapsamındaki uygulamalar ise; çift parçalı stoma torba adaptör değişimi, düşük volümlü lavman uygulaması, enjektör ile aralıklı beslenme, intravenöz kateter yerleştirme uygulaması, IV bolus ilaç uygulama, kalıcı üriner kateterden steril idrar örneği alma, maske ile oksijen uygulaması, nazal kanül ile oksijen uygulaması, nazofarengeal aspirasyon, nazogastrik sonda yerleştirilmesi, nazogastrik sondadan ilaç verme, orogastrik sonda yerleştirilmesi, peristomal cilt bakımı ve kanül bağı değişimi, trakeostomi aspirasyonu, vacutainer kullanarak venöz kan örneği alma. Sınav Microsoft teams aracılığıyla uzaktan görüşülerek yapıldı. Her grup için öğrenciler belirlenen saatlerde Microsoft Teamste oluşturulan sınav grubunda numara sırasına göre sınava alındılar. Sınav sırasında iki öğretim elemanı bulundu ve her öğrencinin yapacağı uygulama kura ile belirlendi. Kurada belirlenen uygulamanın işlem basamaklarının öğrenci tarafından uygun sırada söylenmesi beklendi. Sınavda 90 puan işlem basamaklarına 1 puan ise hasta ile iletişim kurallarına uyuma verildi. Hemşirelik Esasları dersi için iki dönem ortalaması olarak öğrencilerin derse katılımının %70-100, dersten memnuniyetinin % 89, başarı oranının ise % 80 olduğu tespit edilmiştir.

Hemşirelik Esasları dersinin etkili ve etkin bir şekilde yürütülmesi için öğrenci etkileşimi, katılımı ve motivasyonu önemlidir. Dersin uzaktan eğitim yöntemleri ile sürdürülmesi öğrenci-eğitmen etkileşimini azaltmakta, anında geri bildirim alma olanağını ve tekrarlı uygulama deneme şansını ortadan kaldırmaktadır. Öğrencilere uygulamaları evde denemeleri ve video kaydını almaları, bu kayıtların öğretim elemanı ile birlikte değerlendirilmesi ve dersin değerlendirilme aracı olarak kullanılmasının öğrencilerin derse katılımını başarısını ve memnuniyetini arttırdığı görülmektedir. Bu

**HEMŞİRELİK EĞİTİMİNİN GELECEĞİ SEMPOZYUMU 3:
PANDEMİ SÜRECİNDE EĞİTİMİ İYİLEŞTİRME YAKLAŞIMLARI
27-29 EYLÜL 2021, ONLINE**

yaklaşımın uzaktan eğitimin getirdiği, öğrenciyle etkileşim sınırlılığın azalmasına önemli katkı sağladığı düşünülmektedir. Belirlenen oranlar sonucunda bu yaklaşıma yönelik öğrencilerden olumlu geribildirimler alındığı memnuniyetin, derse katılım oranının ve başarı oranının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda uzaktan eğitim sürecinde kullanılmasının, öğrencilerin yaptıkları uygulama videolarının ve değerlendirme oturumlarının yüz yüze eğitimde de kullanılmasının öğrencilerin başarısına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ancak bu tür yöntemleri kullanırken özel alan, kişisel veri gizliliği, zarar vermeme ilkesi gibi etik kurallara uyum için yönergeler oluşturulmalıdır.

KAYNAKLAR

Bozkurt, A. (2017). Türkiye'de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi,3(2), 85-124.

Çetinkaya, M., ve Taş, E. (2016). Web destekli ve etkinlik temelli ölçme değerlendirme materyali geliştirilmesi. Activity based and web supported measurement and assessment material development, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi,5(1), 21-28.

Dinçer, S. (2017). Bilgisayar destekli eğitim ve uzaktan eğitime genel bir bakış. In IEEE International Conference on Innovations in Intelligent Systems and Applications (INISTA) (Vol. 7, p. 8).

Hemşirelikte Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (HUÇEP) (2014). <http://www.hemed.org.tr/images/dosya-yukle/HUCEP-2014-PDF.pdf>. (Erişim 5.08.2021)

Hemşirelik Esasları Çalıştayı (2021). http://hemsirelikesaslaricalistayi.akdeniz.edu.tr/wp-content/uploads/2021/05/SON_IX.-HEM%C5%9E%C4%B0REL%C4%B0K-ESASLARI-%C3%87ALI%C5%9ETAYI-RAPORU.pdf

Göriş, S. , Bilgi, N. & Korkut Bayındır, S. (2014). Hemşirelik eğitiminde simülasyon kullanımı. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 1 (2), 25-29. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/duzcesbed/issue/4846/66607>

Karaöz, S. (2013). Hemşirelik eğitiminde klinik değerlendirmeye genel bakış: Güçlükler ve öneriler. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi, 6 (3), 149-158.

Karadağ, E., & Yücel, C. (2020). Yeni tip Koronavirüs pandemisi döneminde üniversitelerde uzaktan eğitim: Lisans öğrencileri kapsamında bir değerlendirme çalışması. Yükseköğretim Dergisi, 10(2), 181-92.

Lira, ALBC, Adamy, E.K., Teixeira, E., Silva, F.V.D. (2020). Nursing education: challenges and perspectives in times of the COVID-19 pandemic. DOI: 10.1590/0034-7167-2020- 0683. No: 1802

Öztürk D. (2015). Uzaktan eğitime hemşirelik eğitimi penceresinden bir bakış. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 18(3):229-34.

Rapanta, C., Botturi, L., Goodyear, P., Guàrdia, L., & Koole, M. (2020). Online university teaching during and after the Covid-19 crisis: Refocusing teacher presence and learning activity. Postdigital Science and Education, 1-23. <https://doi.org/10.1007/s42438-020- 00155-y>

Şenyuva E. (2013). Hemşirelik Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. International Online Journal of Educational Sciences. 5(2):409-20.

Terzioğlu, P. D. F. , Kapucu, D. D. S. , Özdemir, D. D. L. , Boztepe, Ö. G. D. H. , Duygulu, Y. D. D. S. , Tuna, A. G. D. Z. & Akdemir, P. D. N. (2012). Simülasyon Yöntemine İlişkin Hemşirelik Öğrencilerinin Görüşleri. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 19 (1) , 16-23. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunhemsire/issue/7852/103352>

Taşocak, G. (2018). Hemşirelik ve Hemşirelik eğitime genel bakış. Atabek Aştı, T., Karadağ, A.(Ed.), Hemşirelik Esasları Hemşirelik Bilimi ve Sanatı 1 içinde (s.18-21). Akademi Basın ve Yayıncılık

**HEMŞİRELİK EĞİTİMİNİN GELECEĞİ SEMPOZYUMU 3:
PANDEMİ SÜRECİNDE EĞİTİMİ İYİLEŞTİRME YAKLAŞIMLARI
27-29 EYLÜL 2021, ONLINE**

YÖKAK (2020). Yükseköğretimde uzaktan eğitim ve kalite güvencesi sistemi. <https://portal.yokak.gov.tr/makale/uzaktan-egitim-ve-kalite-guvence-sistemi/>, web adresinden 15 Ağustos 2021 tarihinde edinilmiştir.